

Cyberbullying

Nasilje preko interneta

PRIRUČNIK ZA DJECU
I MLADE

ŠTO JE NASILJE PREKO INTERNETA (CYBERBULLYING)?

IMPRESUM

Brošura "Nasilje preko interneta"

priručnik za djecu i mlade

Izdavač:

Savjetovanište "Luka Ritz"

Tisak i oblikovanje:

B.T. Commerce

Naklada:

1.000 kom

Zagreb, 2013.

Ova brošura je nastala uz financijsku pomoć
Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.

Nasilje preko interneta, u svijetu poznato kao cyberbullying, opći je pojam za **svaku komunikacijsku aktivnost internetskom tehnologijom koja se može smatrati štetnom kako za pojedinca, tako i za opće dobro**. Tim oblikom nasilja među vršnjacima obuhvaćene su situacije kad je **dijete ili tinejdžer izloženo napadu drugog djeteta, tinejdžera ili grupe djece, preko interneta ili mobilnog telefona**.

KOJE SU OSNOVNE VRSTE NASILJA PREKO INTERNETA?

Izravan napad događa se kad maloljetnik:

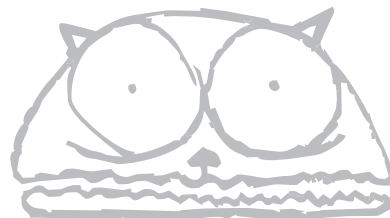
- šalje uznemirujuće poruke mobitelom, e-mailom ili na chatu
- ukrade ili promijeni lozinku za e-mail ili nadimak na chatu
- objavljuje privatne podatke ili neistine na chatu, blogu ili internetskoj stranici
- šalje uznemirujuće slike putem e-maila ili MMS poruka na mobitelu
- postavlja internetske ankete o žrtvi
- šalje viruse na e-mail ili mobitel
- šalje pornografiju i neželjenu poštu na e-mail ili mobitel
- lažno se predstavlja kao drugo dijete.

NASILJE PREKO POSREDNIKA

Nasilje preko posrednika događa se kad počinitelj napada žrtvu preko treće osobe, koja toga najčešće nije svjesna. Primjerice, neko dijete dozna lozinku drugog djeteta za njegovu e-mail adresu ili nadimak na chatu. Tako s njegove e-mail adrese može slati uznemirujuće poruke njegovim prijateljima, ostavljati neprimjerene poruke na blogu, chatu ili forumu. Svima se tako čini da je žrtva zapravo osoba koja čini loše stvari. Prijatelji će se posvađati s njime, administrator će isključiti njegov nadimak ili e-mail adresu, roditelji će se naljutiti na njega i bit će kažnjen. Oni su posrednici u zlostavljanju, a toga nisu ni svjesni. Počinitelj može staviti oglas seksualnog ili provokativnog sadržaja u ime žrtve s njezinim brojem mobitela ili adresom. Na taj način dijete može doživjeti mnoge neugodnosti i naći se u opasnosti. Napad preko posrednika najopasnija je vrsta nasilja preko interneta jer često uključuje odrasle, među kojima ima mnogo ljudi s lošim namjerama. ☹

ŠTO OBUHVAĆA MEĐUVRŠNJAČKO NASILJE PREKO INTERNETA?

Međuvršnjačko nasilje putem interneta uključuje poticanje grupne mržnje, napade na privatnost, uznemiravanje, uhođenje, vrijeđanje, nesavjestan pristup štetnim sadržajima te širenje nasilnih i uvredljivih komentara.

- slanje okrutnih, zlobnih, katkad i prijetećih poruka, kao i kreiranje internetskih stranica koje sadrže priče, crteže, slike i šale na račun vršnjaka
- slanje fotografija svojih kolega te traženje ostalih da ih procjenjuju po određenim karakteristikama, odnosno da glasaju za osobu koja je, primjerice, najružnija, najnepopularnija ili najdeblja u školi
- traženje od ostalih da navedu osobu koju najviše mrze te da o njoj napišu nekoliko riječi, a sve s ciljem da žrtvu osramote pred što većim brojem ljudi
- “provaljivanje” u tuđe e-mail adrese te slanje zlobnih i neugodnih sadržaja drugima. ☹

KOJE SU SVE OPASNOSTI NASILJA PREKO INTERNETA?

Posljedice nasilja preko interneta katkad mogu biti i ozbiljnije od onih prouzročenih međuvršnjačkim nasiljem u stvarnim situacijama.

Naime, **publika nasilja preko interneta često je mnogo šira** od one na školskom igralištu ili u razredu. Uz to, kod nasilja na internetu postoji snaga pisane riječi, jer žrtva može svaki put ponovno pročitati što je nasilnik o njoj napisao, a u verbalnom obliku uvrede se lako mogu zaboraviti. Pisana riječ djeluje konkretnije i realnije od izgovorene.

Vrlo je mala mogućnost za izbjegavanje nasilna ponašanja, s obzirom na to da se na internetu može dogoditi bilo kad i bilo gdje.

Budući da nasilnik može ostati anonimn, velikom broju djece upravo ta činjenica služi kao poticaj da se nasilno ponašaju, iako u stvarnom svijetu vrlo vjerojatno ne bi bila nasilna. Anonimnost počiniteljima nasilja preko interneta daje osjećaj da nekažnjeno mogu ne poštovati socijalne norme i ograničenja, što rezultira već navedenim ponašanjem. 😊

NASILJE MOBITELOM

Oblik nasilja među vršnjacima koji donosi moderno doba tehnologije je i nasilje putem mobitela. **Uključuje bilo kakav oblik poruke zbog koje se osoba osjeća neugodno ili joj se tako prijeti – može biti tekstualna, videoporuka, fotografija, poziv – odnosno bilo kakva višestruko slana poruka kojoj je cilj uvrijediti, zaprijetiti, nanijeti bilo kakvu štetu vlasniku mobilnog telefona.**

Kako se zaštititi od nasilja mobitelom?

- Budite pažljivi kome dajete broj mobitela.
- Pažljivo koristite neku od chat usluga preko mobitela.
- Ako dobijete poruku s nepoznatog broja, ne odgovarajte. Ne trebate odgovarati ni na poznate brojeve ako se zbog sadržaja poruke osjećate loše ili neugodno.

→ Šala može lako od smiješne postati uvredljivom, i ako ste ljuti, možete učiniti nešto zbog čega ćete poslije požaliti. Budite pažljivi kad šaljete poruke drugima.

→ Prije slanja poruke zapitajte se može li ona uvrijediti ili na bilo koji način naštetiti primatelju?

→ Nije dopušteno slati fotografije ili videozapise drugih ljudi bez njihova dopuštenja, kao ni slati sadržaje koji mogu uvrijediti druge ljude.

→ Ako dobijete neprimjerenu poruku, poziv ili ste izloženi nasilju, razgovarajte s roditeljima ili nekom drugom odraslom osobom u koju imate povjerenja (poput nastavnika, školskog psihologa), kako se problem ne bi pogoršao.

→ Ako je riječ o ozbiljnijim oblicima nasilja, osobito zastrašujućim prijetnjama, razmislite o tome da sve prijavite policiji. U takvim slučajevima dobro je sačuvati poruke u mobitelu, ili negdje drugdje zapisati podatke o datumu, vremenu i sadržaju poruke ili poziva. 📄

NASILJE NA CHATU

Chat je vrlo popularan kod mladih, pa je stoga i privlačan osobama koje ga žele zlorabiti. **Zloraba vršnjaka najčešće uključuje prijeteće ili ucjenjujuće poruke koje jedno dijete ili više njih upućuje drugom djetetu.** U takvim situacijama treba biti oprezan jer nasilnik može biti doista opasna osoba.

Kako se zaštititi od nasilja na chatu?

- Nadimci kojima se djeca predstavljaju pri korištenju ove usluge mogu uvelike utjecati na druge – bilo bi dobro birati nadimak koji će djecu zaštititi od mogućeg nasilja i koji ga neće poticati.
- Većina chatova sadrži mogućnost zaustavljanja (Block) ili zanemarivanja (Ignore), kojima se zaustavljaju daljnje poruke od neželjenih korisnika.

Ako je riječ o nekome tko je jednostavno dosadan, blokiranje poruka najčešće je dovoljno da se problem zaustavi. No, ako je posrijedi osoba koja iznosi stvarne prijetnje, važno je da o tome obavijestite odraslu osobu u koju imate povjerenja.

→ Kontaktirati administratora koji potom može onemogućiti dolazak poruka od određenih “nadimaka”, od kojih su prije dolazile neugodne ili nasilne poruke.

→ Nikad ne biste trebali davati svoje pravo ime ili osobne podatke na chatu, jer je nemoguće znati govori li druga osoba istinu ili ima loše namjere. ☹

NASILJE NA FORUMU

Od svih oblika komunikacije na internetu, **forumi su najčešće najbolje organizirani**. Na njima se nalaze **administrator (jedan ili više njih) i moderatori**, zaduženi za posebne dijelove foruma. Oni čitaju sve teme i diskusije te paze da ne bude vrijeđanja, prijetnji, objavljivanja privatnih podataka i kršenja prava.

Kako se zaštititi od nasilja na forumu?

Na većini foruma postoji mogućnost "Obavijesti moderatora" ispod nečijeg zapisa, tako da se jednim klikom može obavijestiti moderatora o nekomu tko zloupotrebljava forum. Moderator ili administrator će izbrisati taj zapis, upozoriti korisnika ili mu zabraniti daljnji pristup ako se to ponovi. ☺

NASILJE PUTEM BLOGA I DRUŠTVENIH MREŽA

Nasilje putem blogova i društvenih mreža odnosi se ponajprije na "otimanje" blogova ili profila drugim ljudima (žrtvama) te nadopunjavanje osobnim uvredama i/ili seksualnim sadržajima. Takvim se oblikom nasilja narušava ugled i ugrožava privatnost druge osobe.

Toj vrsti međuvršnjačkog nasilja posebno su podložna djeca koja šalju ili postavljaju fotografije i osobne podatke s ciljem da pronađu prijatelje na internetu. Takvu djecu nasilnici zlostavljaju preko njihove osobne internetske stranice. Dobna granica za korištenje najpopularnije društvene mreže Facebook je 13 godina. Djeca mlađa od 13 godina ne bi smjela imati svoj Facebook profil.

Kako se zaštititi od nasilja putem bloga?

- Zaštitite blog lozinkom. Ako je netko zna, neka to budu vaši roditelji.
- Ne navodite u blogu osobne i detaljne informacije. Kad pišete o sebi, pišite što općenitije. Nemojte navoditi gdje živite, gdje izlazite i slično, jer svaka osobna informacija može otkriti vaš identitet.
- Ne spominjite u blogu nikakva imena, adrese, brojeve telefona, školu, e-mail adrese i slične informacije. To su upravo informacije koje traže pedofili, stoga ih izbjegavajte. U zamjenu, možete upotrebljavati pseudonim, no nastojte da on ne podsjeća na vaše pravo ime.
- Ne navodite u blogu ni informacije o bilo kome koga poznajete, kako ne biste mogućeg pedofila informirali da, iako vi niste zainteresirani za “čavrljanje” s njim, vaša prijateljica jest.
- Ne stavljajte fotografije vas i vaših prijatelja u svoj blog.
- Ne ostavljajte blog otvorenim, a računalo bez nadzora, jer bi netko mogao upisati nešto nepoželjno.

→ Ne ogovarajte i ne širite tračeve o svojim prijateljima iz razreda.

→ Nemojte biti u rezultatima pretraživanja. Ako ne želite da se vaš blog pojavljuje u rezultatima pretraživanja, možete kreirati poseban file u kojem ćete od pretraživačkih službi zatražiti da ignoriraju vašu domenu. Takav file zove se robots.txt.

Kako se zaštititi od nasilja putem društvenih mreža (npr. Facebooka)?

- Prilikom stvaranja svog profila, upotrijebi postavke privatnosti (ograniči tko može gledati tvoj profil i tko te može kontaktirati).
- Ne navodi u profilu detaljne osobne informacije.
- Ako se netko ponaša nasilno prema tebi ili nekom od tvojih prijatelja, makni tu osobu s liste prijatelja, blokiraj tu osobu i prijavi je Facebooku.
- Sačuvaj sve uvredljive i nasilne poruke i slike od zlostavljača. ☹

KAKO SE ZAŠTITITI OD NASILJA PREKO INTERNETA?

- Nikad ne daj osobne informacije na internetu, bilo na chatu, blogovima, društvenim mrežama ili osobnim web stranicama.
- Nikad nikome, osim roditeljima, ne reci svoju lozinku, čak ni prijateljima.
- Ako ti netko pošalje zlonamjernu ili prijetecu poruku, nemoj odgovoriti. Pokaži je odrasloj osobi kojoj vjeruješ.
- Nikad ne otvaraj e-maileve koje ti pošalje netko koga ne poznaješ ili netko za koga već znaš da je zlostavljač.

- Ne stavlaj na internet ništa što ne želiš da vide tvoji prijatelji iz razreda, čak ni u e-mailu.
- Ne šalji poruke kad si ljut. Prije nego što klikneš “Pošalji” zapitaj se kako bi se ti osjećao da primiš tu poruku.
- Pomozi djeci koju na taj način zlostavljaju tako da ne prikrivaš nasilje i da odmah obavijestiš odrasle.
- I na internetu pošuj pravila ponašanja kao i u svakodnevnom životu. 😊

KORISNI SAVJETI

- Lijepo je ukasiti svoj blog ili web stranicu fotografijama, no ako se na njima može prepoznati tvoje lice, lica članova tvoje obitelji ili prijatelja, onda možeš biti u opasnosti kao da piše tvoje ili njihovo puno ime i prezime te adresa. **Pokušaj ne stavljati svoje i fotografije svojih prijatelja/obitelji**, a ako ipak želiš, mogu se jednostavno prilagoditi tako da lica nisu prepoznatljiva.

- Sve što vrijedi za čuvanje naših podataka, vrijedi i za čuvanje tuđih. **Kao što nećemo pisati svoje pravo ime i ostale podatke, tako bismo se trebali ponašati i prema drugima.** Mnogi nisu svjesni opasnosti koje vrebaju iza ekrana i ne razumiju da su na internetu i ljudi s neprijateljskim namjerama koji mogu povrijediti nas, naše prijatelje ili obitelj. Koliko god

se naljutili na prijatelja, zar zaista želimo da ga netko zastrašuje, muči i ozlijedi?

- **Pronađi se! (“Googlej se!”).** Posjeti stranicu www.google.com i upiši svoje ime i prezime pod navodnim znakovima (npr. “Pero Perić”). Google će pronaći sve internetske stranice na kojima se spominje tvoje ime. Na taj način možeš otkriti postoji li neka web stranica ili blog o tebi. Isto napravi sa svojim brojem mobitela, e-mail adresom, pravom adresom i nadimkom na chatu. Možda negdje netko piše o tebi i daje tvoje podatke, a ti to i ne znaš. Pokušaj to činiti što češće, a možeš napraviti i “Google Alert”, alarm koji će ti stizati na mail svaki put kad i ako se na internetu pojavi stranica na kojoj se spominje tvoje ime. ☺

ŠTO UČINITI AKO POSTANEŠ ŽRTVOM NASILJA PREKO INTERNETA?

→ **Ne odgovaraj** na nasilne, prijeteće ili na bilo kakav način sumnjive poruke.

→ **Ne briši** poruke ili slike, jer mogu poslužiti kao dokaz.

→ **Pokušaj otkriti identitet nasilnika** kako bi se mogle poduzeti adekvatne mjere za sprječavanje nasilja.

→ **Reci roditeljima ili odrasloj osobi od povjerenja** (ona potom može kontaktirati internet providera, školu, ako je identitet nasilnika poznat može pokušati kontaktirati njegove roditelje (jer postoji velika vjerojatnost da oni ne znaju kako se njihovo dijete nasilno ponaša) te kontaktirati policiju ako poruke preko interneta sadrže prijetnje nasiljem, uhođenje, napastovanje, dječju pornografiju i sl.). 😊

ŠTO KAŽE ZAKON?

IP adresa – osobna iskaznica na internetu

Svakom računalu s internetom provider dodjeljuje poseban identifikacijski broj – IP adresu. Iz nje se može vidjeti gdje se nalazi određeno računalo i koji provider koristi za spajanje na internet. Provideri i administratori internetskih stranica zakonom su obvezani držati u tajnosti privatne podatke posjetitelja stranica, međutim, ako se iz nekog razloga protiv posjetitelja stranice podnese prijava policiji, administrator stranice i provider obvezni su surađivati s policijom i omogućiti im uvid u svoje statistike kako bi mogli identificirati i pronaći počinitelja.

Uvreda, kleveta i iznošenje osobnih i obiteljskih prilika su kaznena djela!

Za kaznena djela uvrede, klevete, iznošenja osobnih ili obiteljskih prilika postupak pokreće Državno odvjetništvo, a u pretkaznenom postupku informacije i dokaze o kažnjivom djelu prikuplja policija.

Prema Zakonu o sudovima za mladež:

DJECA

Djeca su osobe mlađe od 14 godina. Ona nisu kazneno odgovorna, što znači da se dijete ne može kazneno ni prekršajno goniti, ne može ga se tužiti, ni kazniti. Međutim, ipak su propisani načini zaštite od kriminalne djelatnosti djece, što znači da će policija, kad utvrdi da je dijete počinilo kažnjivu radnju, o tome obavijestiti mjerodavni Centar za socijalnu skrb, koji će provesti postupak i eventualno izreći mjeru obiteljsko-pravne zaštite (npr. nadzor nad provođenjem roditeljskog prava).

MALOLJETNICI

U ovoj kategoriji postoje dvije podgrupe:

1. MLAĐI MALOLJETNICI

su osobe koje su navršile 14, a mlađe su od 16 godina. Oni su kazneno odgovorni. Ako se utvrdi da su počinili kažnjivo djelo, mogu im se izreći **odgojne mjere, i to disciplinske mjere, mjere pojačanog nadzora i zavodske mjere.**

2. STARIJI MALOLJETNICI

su osobe koje su navršile 16, a mlađe su od 18 godina. Njima se uz **odgojne mjere može izreći i kazna maloljetničkog zatvora.**

**GDJE MOŽEŠ
POTRAŽITI POMOĆ
U SLUČAJU NASILJA
PREKO INTERNETA?**

SAVJETOVALIŠTE "LUKA RITZ"	01/888 5440 pitaj@savjetovaliste.hr
HRABRI TELEFON	0800 0800 info@hrabritelefon.hr
POLIKLINIKA ZA ZAŠTITU DJECE GRADA ZAGREBA	01/345 7518 info@poliklinika-djeca.hr
POLICIJSKA UPRAVA ZAGREBAČKA	01/633 3333 pu-zg@mup.hr
ERGONET INTERNET CENTAR	01/368 9417 info@ergonet.hr , www.blog.hr

KORIŠTEN IZVOR:

1. Buljan – Flander, G. i sur. (2010.),

Nasilje preko interneta (Cyberbullying),

Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba, Policijska uprava zagrebačka, Grad Zagreb.

Više o nasilju preko interneta možete pročitati u navedenoj publikaciji Poliklinike za zaštitu djece grada Zagreba i na web stranici Poliklinike <http://www.poliklinika-djeca.hr/publikacije/nasilje-preko-interneta/>

Cyberbullying

Ova brošura je nastala uz financijsku pomoć Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.